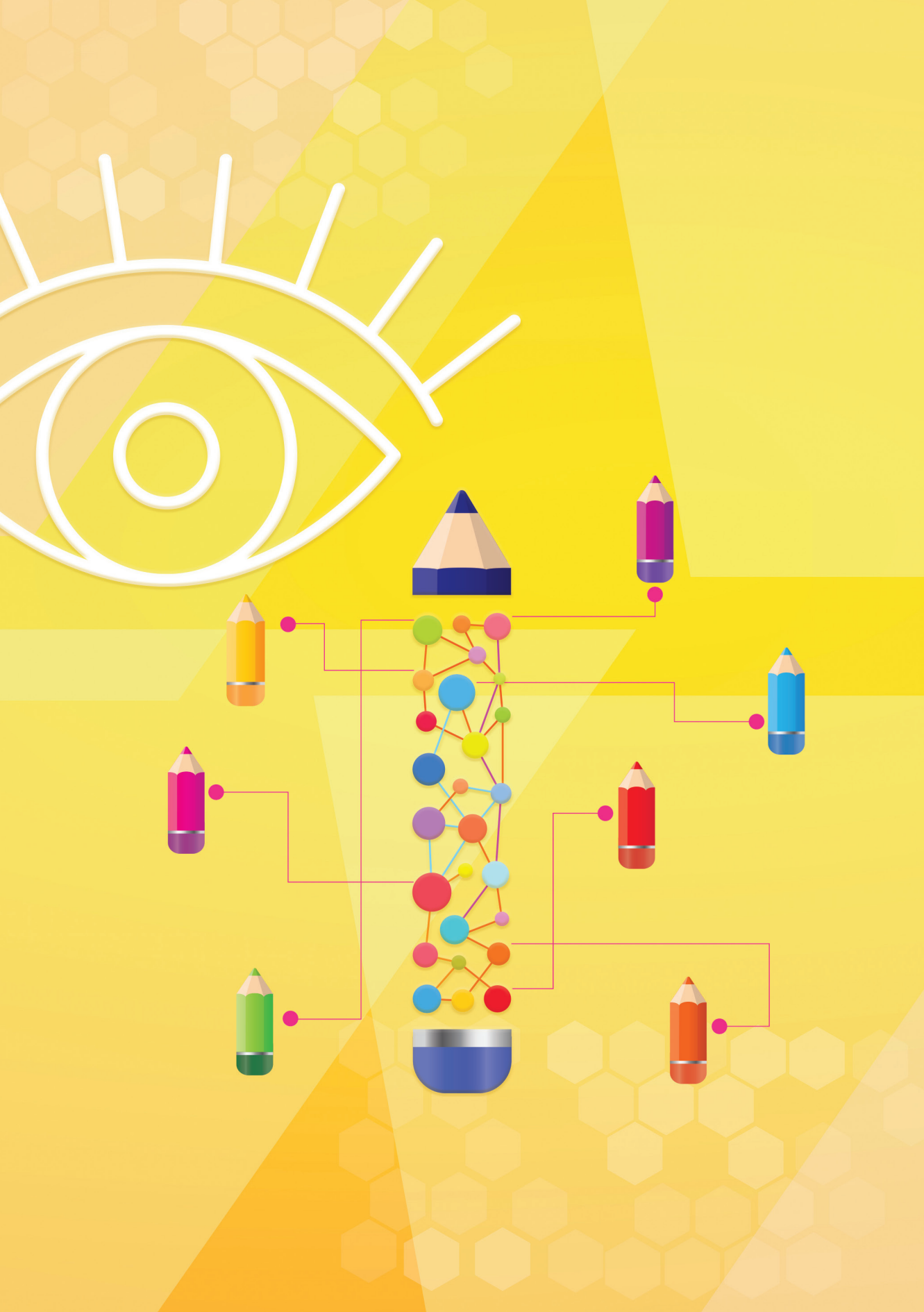

การนิเทศบูรณาการเพื่อส่งเสริมกำกับติดตาม การบริหารงานตามนโยบายสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน

ศักดิ์รัช ชัยลังกา¹

สุวดี อุบปิณใจ¹

สมเกียรติ ตุ่นแก้ว¹

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

*อีเมล: 678914008@crru.ac.th

วันที่รับบทความ: 27 ตุลาคม 2568 วันที่แก้ไขบทความ: 27 มกราคม 2569 วันที่ตอบรับบทความ: 20 พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ

การนิเทศบูรณาการ เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษามุ่งเน้นการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทาง เพื่อร่วมกันพัฒนา สถานศึกษาให้ก้าวไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จเชิงประจักษ์ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เป็น แนวทางในการนิเทศบูรณาการ จำแนกออกเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการนิเทศ บูรณาการ 2) จุดมุ่งหมายการนิเทศบูรณาการ 3) วัตถุประสงค์การนิเทศบูรณาการ 4) กระบวนการ นิเทศบูรณาการ 5) การประเมินผลการนิเทศบูรณาการ และ 6) ปัจจัยความสำเร็จในการนิเทศ แบบบูรณาการ นำมาใช้ส่งเสริมกำกับติดตามการบริหารงานตามนโยบายซึ่งเป็นกระบวนการ ที่มีระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของกระบวนการน่านโยบาย หรือโครงการไปดำเนินการและช่วยให้การดำเนินการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามแผน และเป็นกลไกเบื้องต้นของการตรวจสอบความก้าวหน้าในการน่านโยบายหรือโครงการ ไปสู่การปฏิบัติ การติดตามที่ดีต้องมีการตรวจสอบอย่างเป็นระยะและสามารถย้อนกลับข้อมูล ได้ทันสถานการณ์ มีการบ่งชี้ปัญหาตลอดจนกำหนดวิธีการแก้ไขไปสู่แนวปฏิบัติ ไม่เป็นภาระ ของผู้รับผิดชอบและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ สู่การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน เสริมพลังให้สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผลด้วยกลวิธีที่ยืดหยุ่น เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความท้าทายในการบริหารการศึกษา การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และสร้างสรรค์อนาคตที่ดี กับคนรุ่นใหม่ให้เกิดองค์ประกอบแห่งตัวตนที่พัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน 6 มิติ ได้แก่ 1) ความตระหนักรู้ 2) แรงจูงใจ 3) การเสริมพลัง 4) ความรู้ 5) วิธีสร้างทักษะ และ 6) การปฏิบัติ

คำสำคัญ: การนิเทศบูรณาการ การส่งเสริมกำกับติดตามการบริหารงานตามนโยบาย การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน

Integrated Supervision to Promote Monitoring and Evaluation of Policy Implementation for Sustainable Quality Development

Sakdithat Chailangka^{1*}

Suwadee Ouppinjai¹

Somkiet Tunkaew¹

¹Educational Administration, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

*E-mail: 678914008@crju.ac.th

Received: 27 October 2025 Revised: 27 January 2026 Accepted: 20 May 2026

Abstract

Integrated supervision is a conceptual tool that individuals use to find answers, knowledge, and understanding of a phenomenon or something, to show the relationship of elements, and which is created based on the study of concepts, philosophies, and theories to prove before systematically implementing it as a guideline for integrated supervision. It is divided into 6 components: 1) Principles of Integrated Supervision 2) Objectives of Integrated Supervision 3) Purposes of Integrated Supervision 4) Process of Integrated Supervision 5) Evaluation of Integrated Supervision Results, and 6) Success Factors in Integrated Supervision. It is used to promote and monitor policy implementation, which is a systematic process for collecting data to check the progress of policy or project implementation and helps the implementation achieve the objectives set out in the plan. It is also a mechanism for checking the progress of policy or project implementation. Good monitoring requires periodic checks and the ability to retrieve information in real-time. It identifies problems and determines solutions for practical application, does not burden

those responsible, and is carried out continuously. It provides feedback for effective problem-solving toward sustainable quality development, empowering individuals to make rational decisions with flexible methods, respect cultural diversity, and lead to a good quality of life and lifelong learning. The challenges in educational administration, the efficient use of resources, and creating a good future with the new generation to achieve the 6 dimensions of self-development for sustainable quality: 1) Awareness, 2) Motivation, 3) Empowerment 4) Knowledge 5) Skillful Means and 6) Practice.

Keywords: integrated supervision; promote and monitor policy implementation; sustainable quality development

การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืนนั้นเป็นการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนเกิดการอยู่รอดในช่วงวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่มีความผันผวน เพื่อก่อให้เกิดความเป็นมนุษย์ตั้งแต่อดีตและภายในอนาคต เสริมสร้างผู้เรียนตัดสินใจอย่างชาญฉลาด การศึกษาเพื่อการพัฒนาจึงเป็นการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning) และเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนทุกคนอย่างแท้จริงเพื่อรับมือกับความท้าทายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568, น. 9) เป้าหมายการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในยุคปัจจุบันเทียบเคียงจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) จะพบว่าในเป้าหมายที่ 4 คือ การศึกษาที่มีคุณภาพ (Quality Education) ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กชายหรือเด็กหญิงต้องได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุม เท่าเทียม ได้รับการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทัวถึงและเปิดโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน (Quality Education) ตั้งแต่ระดับปฐมวัย (มูลนิธิมันพัฒนา, ม.ป.ป. อ้างอิงใน เฟื่องอรุณ ปรีดีติลล, 2566, น. 126-127)

ระบบราชการทั่วไป มักจะกำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลาง โรงเรียนไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง โดยให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายวิธีการที่แตกต่างกันแล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ทุกอย่างถูกกำหนดมาจากส่วนกลางไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม (UNESCO, 1985, อ้างอิงใน ชีระ รุญเจริญ, 2545, น. 51-52) และการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการนโยบายที่จะส่งผลต่อการบรรลุความสำเร็จของนโยบาย เป็นกระบวนการจัดการและประสานกิจกรรมเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ให้บรรลุความสำเร็จตามเจตจำนงของนโยบาย (นันทรัตน์ เจริญกุล, 2568, น. 179)

การประเมินผลหรือการติดตามผล จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการติดตามความก้าวหน้าของภารกิจและหรือประเมินว่าภารกิจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ประโยชน์ของการติดตามประเมินผลไม่เพียงแต่ช่วยให้ทราบความก้าวหน้า โดยใช้ดัชนีประเมินว่าการดำเนินการใกล้ถึงเป้าหมายที่กำหนดแค่ไหนเพียงไรแล้ว ยังสามารถช่วยวิเคราะห์เพิ่มเติมให้ทราบปัจจัยเหตุแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวดังกล่าวได้ ทำให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางการดำเนินการต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ม.ป.ป.)

การนิเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาครูให้ได้รับการพัฒนา สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และพัฒนาองค์การให้เข้มแข็งอันเกิดจากประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร (สุวดี อุปสินใจ, 2566, น. 12) สอดคล้องกับ ลัดดาพร ศรีทองสุข (2565, น. 52) กล่าวว่า การนิเทศแบบบูรณาการ เป็นการนิเทศที่มีกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร สถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษา โดยการชี้แนะ การแนะนำ และการให้ความร่วมมือ จะทำให้ได้มาซึ่งคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา เน้นความร่วมมือกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย และหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น. 6) กล่าวว่า การนิเทศบูรณาการ เป็นการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชี้แนะ เพื่อแก้ไขปรับปรุงพัฒนาทั้งในระดับสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระดับโรงเรียน มุ่งเน้นให้เกิดการทำงานร่วมกันในการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามนโยบายและจุดเน้นสำคัญเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดี

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนิเทศบูรณาการเพื่อส่งเสริมกำกับติดตามการบริหารงานตามนโยบายสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานนิเทศการศึกษาเพื่อตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

การนิเทศบูรณาการ

การนิเทศบูรณาการการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร สถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาเป็นการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชี้แนะ เพื่อแก้ไขปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ได้มาซึ่งคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามนโยบายและจุดเน้นสำคัญเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการสอนโดยเน้นความร่วมมือกันพัฒนาในวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยสู่มาตรฐานสากล โดยมุ่งเน้นให้การศึกษาที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และสามารถพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 (ลัดดาพร ศรีทองสุข 2565, น. 52; หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2562, น. 6; หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2568, น. 8)

องค์ประกอบของการนิเทศบูรณาการ โดยจำแนกออกเป็น 6 องค์ประกอบ (จักรพงษ์ แกลงกัณท์, 2565, น. 24; จำลอง ไชยยา, 2564, น. 69-70; ดวงดาว อัครบดี, 2566, น. 216-239; นันทวัน พนมเขต, 2566, น. 221-240; นุชนาถ สุทธการ, 2565, น. 131-133; ประเมศวร์ โพธิ์คล้าย, 2566, น. 237-282; วาสนา บุญมาก, 2562, น. 137-138; วาสนา ศรีมาศ, 2566, น. 246-254; อารี ภูมิพันธุ์, 2565, น. 36) ดังนี้

1. หลักการนิเทศบูรณาการ หมายถึง การกำหนดความเชื่อพื้นฐานในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ชี้แนะ เพื่อเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม ขั้นตอน และการวัดประเมินผล เป้าหมายในการพัฒนา โดยจำแนกออกเป็น 7 หลักการ (กรรณิการ์ นารี, 2562, น. 39; กรองทอง จิรเดชากุล, 2559, น. 5; จิตติมา วรรณศรี, 2557, น. 108; ประเมศวร์ โพธิ์คล้าย, 2566, น. 273-274; เยาวภา เดชะคุปต์, 2558, น. 134; วชิรา เครือคำอ้าย, 2558, น. 32; วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2556, น. 28; วาสนา บุญมาก, 2562, น. 137; สุวดี อุปินใจ, 2566, น. 17-18; อัญชลี ธรรมะวิสิฏกุล, 2552, น. 7) ดังนี้

1.1 หลักความถูกต้องตามหลักวิชาและปรัชญาการศึกษา โดยการนำความจริงและกฎเกณฑ์ที่แน่นอนมาจัดกระทำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องไม่คลาดเคลื่อนผ่านกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายและมีกลยุทธ์ที่ดีในการดำเนินการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 หลักความเป็นวิทยาศาสตร์ โดยการรวบรวมข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น นำมาตั้งสมมติฐาน ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม กำหนดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบระเบียบ ปรับปรุง ประเมินผล และสรุปผลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้

1.3 หลักความเป็นประชาธิปไตย โดยการเคารพและยอมรับในความแตกต่างของบุคคล ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ต้องการ ร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน ทุกคนจะรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน สามารถแสดงความคิดเห็น เคารพสิทธิ คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

1.4 หลักความคิดสร้างสรรค์และสร้างมนุษยสัมพันธ์ โดยการแสวงหาและพัฒนาศักยภาพเฉพาะบุคคลเพื่อขับเคลื่อนประสิทธิภาพองค์กร โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถอย่างเต็มกำลัง บนพื้นฐานของการเคารพในความแตกต่างทางความคิดและความเชื่อ ภายใต้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการสื่อสารอย่างเสรีผ่านการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

1.5 หลักการมีส่วนร่วม โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยผู้บริหารการศึกษา หรือผู้นิเทศเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการให้ความช่วยเหลือ พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนสอดคล้องกับความต้องการและจำเป็น ให้ความสำคัญ แก่วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ส่งเสริมบรรยากาศแห่งความร่วมมือเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ที่ดีต่อกัน สนับสนุน ยอมรับและยกย่องผลของความร่วมมือในการจัดองค์กรเพื่อให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.6 หลักความยืดหยุ่น โดยการเตรียมความพร้อมอยู่เสมอที่จะตอบสนอง ความต้องการสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ปรับตัวจัดการปัญหาและความเครียด ที่เกิดขึ้น ปฏิบัติงานให้เกิดความราบรื่นอันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่าง มีความสุข

1.7 หลักการวางแผน โดยการกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการล่วงหน้าเพื่อเลือกและ ปฏิบัติให้เหมาะสมตามสภาพปัญหาความเป็นจริงและกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเพื่อนำไปกำหนดแผน หรือแนวทางในการแก้ปัญหาตามกระบวนการ

2. จุดมุ่งหมายการนิเทศบูรณาการ เป็นการกำหนดเป้าหมายหรือสิ่งที่ต้องการให้บรรลุ ความตั้งใจที่จะทำให้สำเร็จ (กรรทอง จิรเดชากุล, 2559, น. 4; จุไรรัตน์ สุดรุ่ง, 2559, อ้างถึง ใน ปกรณ์พงศ์ อินทองแก้ว, 2563, น. 12; รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2557, น. 107-108; วิชิรดา วรธาดาสวัสดิ์, 2566, น. 23; สุวดี อุปปินใจ, 2566, น. 14; หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, น. 11) จำแนกได้ดังนี้

2.1 ปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาให้มีมาตรฐานและเป็นไปตามเป้าหมาย โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดความเจริญงอกงาม ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มี มาตรฐานสนองนโยบายสู่การปฏิบัติการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมาย

2.2 เสริมสร้างให้มีการนิเทศทั้งภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยการจัดให้มีการนิเทศทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เป็นการสร้าง (Establishing) การเสริม (Strengthening) การเติม (Increasing) และการต่อ (Continuing) ส่งผลให้บรรยากาศการนิเทศอย่างเป็นกันเองและมีความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

2.3 ประสานให้ความช่วยเหลือทั้งงานการสอนและงานสนับสนุนอื่น ๆ โดย การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศ มุ่งเน้นการบูรณาการแนวปฏิบัติ

เพื่อพัฒนาทั้งงานจัดการเรียนการสอนและงานสนับสนุน โดยอาศัยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก และความใกล้ชิดกับบุคลากรในลักษณะกัลยาณมิตร เพื่อให้การให้คำปรึกษา การประสานงาน และการอำนวยความสะดวกเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ กระบวนการดำเนินงานต้องมีการวางแผน การติดตาม และการประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญกำลังใจและเสริมพลังการปฏิบัติงาน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ

2.4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างเอกภาพทางความคิด เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจและเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน ถือเป็นรากฐานสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในระดับสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อเสริมสร้างทักษะและสมรรถนะของบุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญอย่างมืออาชีพ อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการ ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนยกระดับคุณภาพของบุคลากรและผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน การศึกษาอย่างยั่งยืน

3. วัตถุประสงค์การนิเทศบูรณาการ เป็นการกำหนดทิศทางการหรือสิ่งที่ต้องการให้บรรลุ ตามประเด็นการพัฒนาที่ตั้งไว้ สามารถแบ่งวัตถุประสงค์ออกเป็น 2 ข้อ (คณัญญา ชมประเสริฐ, 2567, น. 25; ดวงดาว อัครบดี, 2566, น. 243; วาสนา บุญมาก, 2562, น. 20; Burton, 1965) ดังนี้

3.1 เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงปัญหานำไปสู่การคิดค้นวิธีการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน มุ่งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

3.2 เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจปรัชญา ความต้องการทางการศึกษาเกี่ยวกับ การนิเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของครูผู้นิเทศและผู้บริหาร สร้างความมั่นคงและเชื่อมั่น ในความสามารถของตนเอง

4. กระบวนการนิเทศบูรณาการ เป็นขั้นตอนหรือลำดับของกระบวนการนิเทศ โดยนำแนวคิดการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมกำกับติดตามการบริหารงานตามนโยบาย สู่การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงราย เพื่อให้การนิเทศบรรลุ ตามจุดมุ่งหมายประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (จักรพงษ์ แกลงกัณท์, 2565, น. 27; จำลอง ไชยยา, 2564, น. 69-70; ดวงดาว อัครบดี, 2566, น. 230-236; ทิพวรรณ ถาวรโชติ, 2564, น. 46;

นันทวัน พนมเขต, 2566, น. 221-223; นุชนาถ สุทธการ, 2565, น. 132-133; ประเมศวร์ โพธิ์คล้าย, 2566, น. 244-246; วาสนา บุญมาก, 2562, น. 137-138; วาสนา ศรีมาศ, 2566, น. 53-54; วิจิตรา วรธาดาสวัสดิ์, 2566, น. 147-151; สุวดี อุปินใจ, 2566, น. 117-121; หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, น. 9-10; อารี ภูมิพันธุ์ 2565, น. 36) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analyzing) โดยการจัดทำระบบสารสนเทศพื้นฐานเพื่อศึกษาสภาพบริบทของสถานศึกษา เริ่มต้นจากการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการศึกษา จากนั้นจึงนำข้อมูลมาสู่กระบวนการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความตระหนักและระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ ยังรวมถึงการพัฒนาทักษะการนิเทศผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจ ที่ตรงกัน (Clarifying) การแบ่งปันองค์ความรู้ (Sharing Knowledge) และการมุ่งเน้น การแก้ปัญหา (Problem Solving) โดยใช้ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) ในการพิจารณาคัดเลือกประเด็นสำคัญเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพองค์กรอย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างความรู้และประสบการณ์ (Informing and Create Experience) โดยการสร้างการรับรู้อย่างเป็นระบบก่อนเริ่มดำเนินการนิเทศ เริ่มต้นจากการทบทวนความรู้ ความเข้าใจด้านนโยบายในทุกระดับ โดยมีผู้บริหารเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนผ่านการประชุม ชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งประยุกต์ใช้กระบวนการชี้แนะ และการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) เพื่อทบทวนกระบวนการนิเทศที่ถูกต้องและ สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ หรือศึกษานิเทศก์ภายนอกเพื่อร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยผู้บริหารและคณะครูร่วมกัน วางรูปแบบการนิเทศที่ยืดหยุ่น ทั้งในรูปแบบปกติและรูปแบบออนไลน์ตามบริบทวิถีใหม่ (New Normal) เพื่อให้คำปรึกษาและวางรากฐานการนิเทศให้มีความเข้มแข็งและเป็นระบบก่อน การลงมือปฏิบัติจริง

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการนิเทศ (Planning) โดยการประชุมภาคีทุกฝ่ายเพื่อทบทวน นโยบายของ สพฐ. และเขตพื้นที่การศึกษา ควบคู่กับการวิเคราะห์บริบทและผลการดำเนินงาน เพื่อสร้างความตระหนักในการขับเคลื่อนองค์กร โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมาย กรอบการดำเนินงาน และเกณฑ์มาตรฐาน พร้อมทั้งบริหารจัดการทรัพยากร มอบหมายงาน และกระจายอำนาจ หน้าที่ตามโครงสร้างของหน่วยงาน เน้นการระดมสมองเพื่อประเมินความต้องการจำเป็น

(Needs Assessment) สำหรับออกแบบเครื่องมือและรูปแบบการนิเทศที่ยืดหยุ่นรองรับวิถีใหม่ (New Normal) นำไปสู่การจัดทำแผนการนิเทศและกิจกรรมที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาจริง

ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศ (Operating) โดยปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ในแต่ละขั้นตอนอย่างมีระบบ โดยมีการกำหนดแนวทางและกฎเกณฑ์ในการทำงานที่ชัดเจน พร้อมทั้งชี้แนะกระบวนการและทางเลือกในการตัดสินใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง ในขั้นตอนนี้ผู้นำจะมีบทบาทสำคัญในการวินิจฉัยสั่งการ การคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสม ตลอดจนการให้คำปรึกษา แนะนำ และกระตุ้นให้เกิดการลงมือปฏิบัติผ่านการสาธิตและการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม การนิเทศจะดำเนินการตามปฏิทินปฏิบัติงานที่ระบุวันเวลาไว้อย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการบันทึกผลการนิเทศให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ และผู้สนับสนุนการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 5 การกำกับติดตาม (Monitoring) โดยคณะกรรมการนิเทศและภาคีผู้เกี่ยวข้องดำเนินการสะท้อนผลการปฏิบัติงานตามขอบข่ายที่กำหนดในแผนการนิเทศ โดยใช้กระบวนการสนทนา ชักถาม และตรวจสอบผลงานเชิงประจักษ์เพื่อวิเคราะห์สภาพความสำเร็จ รวมถึงปัญหาอุปสรรค นำไปสู่การหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน บูรณาการเครื่องมือติดตามผลที่หลากหลาย ทั้งการใช้แบบสอบถาม การตรวจเอกสาร และการติดตามผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Online) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินผลการนิเทศ (Evaluation) โดยการประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงานเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการนิเทศตามระยะเวลาเพื่อตัดสินการปฏิบัติงานและการวัดผลการปฏิบัติงาน นำผลการนิเทศที่เป็นปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พุดคุย ชี้แนะ ให้คำปรึกษา ขอคำแนะนำและความช่วยเหลือจากผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศ รายงานผลการนิเทศต่อผู้เกี่ยวข้อง ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ประชุมเพื่อวางแผนเตรียมความพร้อมในการนิเทศรอบต่อไป

5. การประเมินผลการนิเทศบูรณาการ เป็นแนวทางในการวัดและประเมินผลการนิเทศที่จัดขึ้นตามรูปแบบที่ชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบ และการบรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนด (จำลอง ไชยยา, 2564, น. 70; นุชนาถ สุทธการ, 2565, น. 132-133; ปรมะศวร์ โพธิ์คล้าย, 2566, น. 275; วาสนา บุญมาก, 2562, น. 138) โดยจำแนกออกได้ดังนี้

5.1 ด้านการกำกับ ติดตามการนิเทศ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการนิเทศตามความเหมาะสมบริบทสถานศึกษา การทบทวนประเด็นการนิเทศและเครื่องมือการนิเทศให้สอดคล้องกับเป้าหมาย รวมทั้งการติดตามผลการนิเทศจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นรายครั้ง

เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของ ผู้บริหารตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินการตามรูปแบบการนิเทศ

5.2 ด้านการวัดผลและสรุปผลการนิเทศ มีการวัดผลและสรุปผลการนิเทศตาม แผนการนิเทศ ตามสภาพจริงและต้องสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา รวมทั้งการวัดผลและ สรุปผลการนิเทศ จัดทำรายงานผลการนิเทศ การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการนิเทศ และการจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา

6. ปัจจัยความสำเร็จในการนิเทศแบบบูรณาการ เป็นปัจจัยองค์ประกอบหรือภาพ ที่เกิดขึ้นที่ส่งผลให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ (ดวงดาว อัครบดี, 2566, น. 239; นันทวัน พนมเขต, 2566, น. 240; นุชนาถ สุทธการ, 2565, น. 133; ปรมะศวร์ โพธิ์คล้าย, 2566, น. 282; วาสนา ศรีมาศ, 2566, น. 254; หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567, น. 9) โดยจำแนกออกได้ดังนี้

6.1 ด้านสถานศึกษา โดยได้จัดการนิเทศสถานศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานนิเทศ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพตามความต้องการ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ความสามัคคี หรือความเป็นเอกภาพของบุคลากร สร้างเครือข่ายทางการศึกษาเพื่อประเมิน สภาพความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการนิเทศ เสริมสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายปลายทางอย่างแท้ให้ผู้นิเทศมีความมั่นใจในการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผล

6.2 ด้านผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จำแนกออกเป็นดังนี้

6.2.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการกำหนดนโยบายลงสู่การปฏิบัติ โดยความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง บุคลากรมีความพึงพอใจและได้พัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถในการปรับปรุง พฤติกรรมการสอน และพัฒนานวัตกรรมของตน จัดสร รงบประมาณสนับสนุนงบประมาณสื่อ อุปกรณ์การปฏิบัติงานที่เพียงพอ การจัดการประชุม เชิงปฏิบัติการในรูปแบบที่เหมาะสม (On Line/On Site) อย่างต่อเนื่อง และมีความพร้อมหรือ มีความมั่นใจในการดำเนินการนิเทศ

6.2.2 ด้านผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ มีทักษะการนิเทศ สามารถนำใช้ประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีทักษะการสื่อสารที่ดีและเป็นผู้มีกัลยาณมิตรที่ดีและมีประสบการณ์เป็นระยะเวลานาน มีความพร้อมหรือมีความมั่นใจในการดำเนินการนิเทศ

6.2.3 ด้านผู้รับการนิเทศโดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความรู้ และทักษะ ได้รับการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

6.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยผู้เรียนมีการพัฒนาตามคุณภาพตาม สภาพปัญหาและความต้องการ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพได้ระดับตามเกณฑ์มาตรฐาน

สรุปได้ว่า การนิเทศบูรณาการ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษาเป็นการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชี้แนะ เพื่อแก้ไขปรับปรุงพัฒนา สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ได้มาซึ่งคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ของการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย องค์ประกอบของการนิเทศบูรณาการ จำแนกออกเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการนิเทศบูรณาการ 2) จุดมุ่งหมายการนิเทศบูรณาการ 3) วัตถุประสงค์การนิเทศบูรณาการ 4) กระบวนการนิเทศบูรณาการ 5) การประเมินผล การนิเทศบูรณาการ และ 6) ปัจจัยความสำเร็จในการนิเทศแบบบูรณาการ

การส่งเสริมกำกับติดตามการบริหารงานตามนโยบาย

การกำกับติดตามนโยบายเป็นกระบวนการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อตรวจสอบ ความก้าวหน้า และขับเคลื่อนการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่กำหนด เป็นกลไกสำคัญในการนำเสนอสารสนเทศต่อผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ใช้ประกอบการ พิจารณาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน สนับสนุนการกระจายอำนาจ ลดการควบคุม บังคับบัญชาเพื่อให้หน่วยงานปฏิบัติมีอิสระในการทำงาน ตรวจสอบการดำเนินงานเป็นไปตาม แผนงานและนโยบายการศึกษาทั้งในมิติของผู้รับประโยชน์ คุณภาพของผลผลิตและผลลัพธ์ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการอย่าง มีนัยสำคัญ (วิทยา เกริกสุกพลนิษฐ์, 2557, น. 93; Asia-Pacific Program of Education for All, 1999) ระบบการกำกับติดตามที่ดี (A Good Monitoring System) มีลักษณะ ได้แก่ 1) ควรมีการเตรียมการเป็นระยะ ๆ และสามารถย้อนกลับได้ทันสถานการณ์ 2) ควรบ่งชี้ ปัญหาที่กำหนดวิธีการแก้ไข และการปฏิบัติ ปัญหาอาจจะเป็นลักษณะเฉพาะของโครงการหรือ ธรรมเนียมปฏิบัติ 3) ควรเป็นลักษณะค่อนข้างจะธรรมดาและไม่เป็นภาระกับผู้รับผิดชอบ โครงการแต่ครอบคลุมเนื้อหาเพียงพอในการเก็บข้อมูลพื้นฐานของโครงการ การใช้ประโยชน์ จากข้อมูลปริมาณมากที่สับสน ไม่เพียงแต่เพิ่มความยุ่ง แต่จะลดความกระตือรือร้นสำหรับ ผู้รับผิดชอบโดยตรงในการเก็บข้อมูลและการกำกับติดตาม และ 4) ควรเป็นการปฏิบัติอย่าง

ต่อเนื่องจากระยะเริ่มต้นถึงระยะสิ้นสุดของโครงการ การกำกับติดตามค้นหาโครงสร้างสถานการณ์จริงของโลก เทียบได้กับสิ่งเกิดขึ้นจริงกับแผนหรือความคาดหวังการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิผล การกำกับติดตามควรให้ข้อมูลย้อนกลับที่แน่นอนและเหมาะสมกับสถานการณ์ (Asia-Pacific Program of Education for All, 1999)

สรุปได้ว่า การส่งเสริมกำกับติดตามการบริหารงานตามนโยบาย เป็นกระบวนการที่มีระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของกระบวนการนำนโยบายหรือโครงการไปดำเนินการและช่วยให้การดำเนินการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามแผน และเป็นกลไกโดยตรวจสอบความก้าวหน้าของการนำนโยบายหรือโครงการไปสู่การปฏิบัติ การติดตามที่ดีต้องมีลักษณะสำคัญประกอบไปด้วย มีการตรวจสอบอย่างเป็นระยะ และสามารถย้อนกลับข้อมูลได้ทันสถานการณ์ มีการบ่งชี้ปัญหาตลอดจนกำหนดวิธีการแก้ไขไปสู่แนวปฏิบัติ ไม่เป็นภาระของผู้รับผิดชอบและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ให้ข้อมูลย้อนกลับที่แน่นอนเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน

การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืนหรือวิถีการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือการพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน เป็นการเสริมพลังให้สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีกลวิธีในการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning) (กาญจนา เจริญสี, 2559, น. 15-16; ธีรศักดิ์ อุปมัย อุปไมยอริชัย, 2568, น. 7)

การบริหารจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การบริหารจัดการการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงมีความจำเป็นในการที่จะต้องสร้างเครือข่ายและทำงานร่วมกับผู้อื่นจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์ความรู้ที่จะนำมาจัดการเป็นเนื้อหาในการให้การศึกษา จากผลงานวิจัยทางด้านการศึกษาที่ผ่านมา ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติได้เห็นพ้องต้องกันว่า การศึกษาพื้นฐาน (Basic Education) เป็นกุญแจสำคัญของความสามารถของประเทศในการที่จะพัฒนาตนเองให้บรรลุเป้าหมายของความยั่งยืน และการที่จะพัฒนาแต่เพียงให้คนมีการศึกษาในระดับสูงขึ้น เช่น ระดับปริญญาต่าง ๆ ไม่ใช่ประสิทธิผลของการสร้างสังคมที่ยั่งยืน ดังนั้น ความท้าทายในการบริหาร การจัดการศึกษา จึงอยู่ที่การยกระดับของการศึกษาที่เป็น

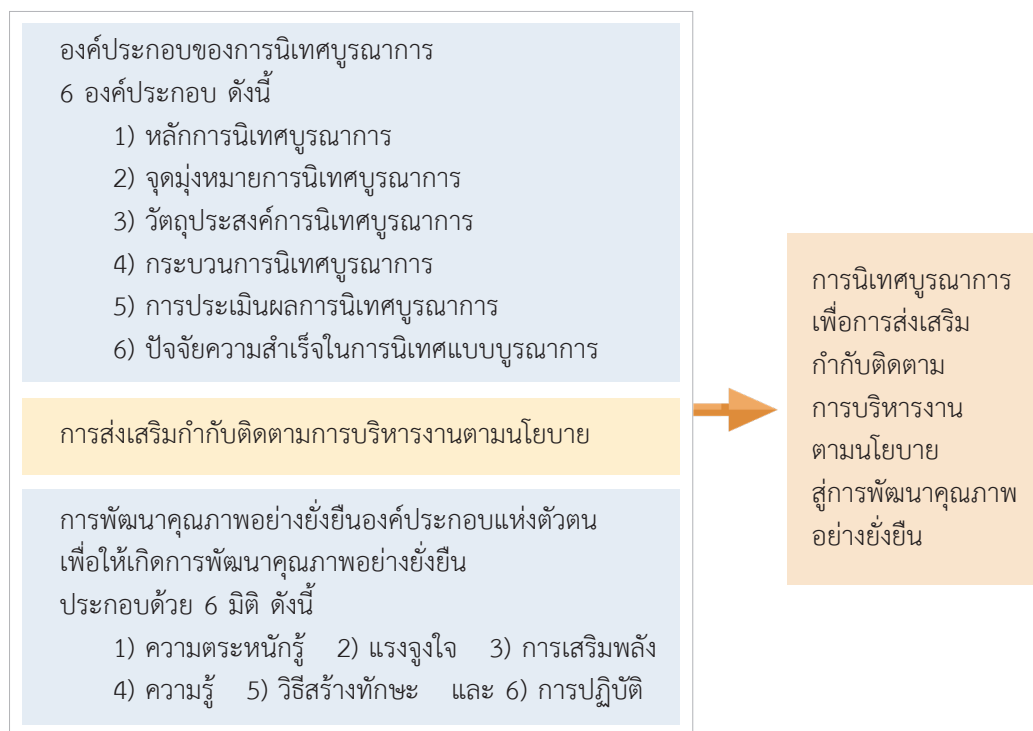
การสร้างสรรค์การตอบสนองความต้องการที่ไม่ใช่เป็นการทำลายทรัพยากรหรือก่อให้เกิดมลภาวะเพิ่มมากขึ้น แต่จะต้องบริหารจัดการการศึกษา ให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และสร้างสรรค์อนาคตที่ดีให้กับการดำเนินชีวิตของคนรุ่นอนาคต ซึ่งจะต้องจัดการให้มีการปฏิรูปหลักสูตรของการศึกษาทุกระดับในการช่วยให้เกิดการสร้างผลผลิตและรูปแบบการบริโภคอย่างยั่งยืนในที่นี้หนทางที่เป็นข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการ (กาญจนา เจริญสี, 2559, น. 16-17)

องค์ประกอบแห่งตัวตนเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาเพื่อความยั่งยืนคือ “ตนเอง” รูปแบบการเปลี่ยนแปลงความคิดที่เรียกว่า “ตัวตนที่ยั่งยืน” ประกอบด้วย 6 มิติ ได้แก่ 1) ความตระหนักรู้ (Awareness) ประกอบด้วย ความตระหนักรู้ใน 3 ระดับ การตระหนักรู้ถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง ความเข้าใจว่า ปัญหาความยั่งยืนมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกัน และการยอมรับว่าเราในฐานะปัจเจกบุคคลนั้นมีความสำคัญ 2) แรงจูงใจ (Motivation) แรงจูงใจในบริบทของความยั่งยืน ซึ่งจะบรรลุได้หากเข้าใจอย่างมุ่งมั่นที่จะลงมือปฏิบัติบนพื้นฐานของความยั่งยืน ซึ่งจะบรรลุได้หากเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมกับพฤติกรรมที่แสดงถึงความยั่งยืนในตัวเรา บทบาทของค่านิยมในพฤติกรรมมนุษย์ ทศนคติของเรามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเรา เป็นการท้าทายปฏิกิริยาตอบสนองอัตโนมัติของคนที่มักขัดแย้งกับค่านิยมหลักของตนเอง 3) การเสริมพลัง (Empowerment) เป็นการเสริมพลังในตนเอง จะเกิดขึ้นได้เมื่อเราสามารถเอาชนะอุปสรรคในใจของเราที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง อุปสรรคซึ่งมาในรูปแบบของความเชื่อในข้อจำกัดของตนเอง 4) ความรู้ (Knowledge) เป็นข้อมูลที่เรต้องการเพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เราต้องการความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม ในบริบทของความยั่งยืนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจพื้นฐานของหลักการและเนื้อหาหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน 5) วิธีสร้างทักษะ (Skillful Means) เป็นการสร้างผลลัพธ์เชิงบวกผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะอย่างชาญฉลาด กล่าวคือเราจะมีวิธีปฏิบัติอย่างไรกับสิ่งที่เราต้องทำ และ 6) การปฏิบัติ (Practice) เป็นการรวมเอาค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ ความรู้และทักษะเข้าด้วยกันเพื่อแสวงหาผลลัพธ์ที่ดี แนวทางของการปฏิบัตินี้ควรเข้าใจด้วยว่าไม่มีใครที่วันนี้ปฏิบัติแบบไม่ยั่งยืนแล้วสามารถมาปฏิบัติแบบยั่งยืนได้อีกวันถัดไป การเปลี่ยนแปลงล้วนต้องใช้เวลาและการฝึกฝน รวมถึงการลองผิดลองถูก (Murray, 2011, อ้างถึงใน เฟื่องอรุณ ปรีดีติลล, 2566, น. 141-142)

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน เป็นการเสริมพลังให้สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีกลวิธีในการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต ความท้าทายในการบริหารการจัดการศึกษา ต้องให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และสร้างสรรค์อนาคตที่ดีให้กับการดำเนินชีวิตของคนรุ่นอนาคต องค์กรประกอบแห่งตัวตนเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาเพื่อความยั่งยืน จำแนกออกเป็น 6 มิติ ได้แก่ 1) ความตระหนักรู้ 2) แรงจูงใจ 3) การเสริมพลัง 4) ความรู้ 5) วิธีสร้างทักษะ และ 6) การปฏิบัติ

องค์ความรู้ใหม่

การนิเทศบูรณาการเพื่อส่งเสริมกำกับติดตามการบริหารงานตามนโยบายสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืนสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 การนิเทศบูรณาการเพื่อส่งเสริมกำกับติดตามการบริหารงานตามนโยบาย
สู่การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน

การนิเทศบูรณาการ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาเป็นการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชี้แนะ เพื่อแก้ไขปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ได้มาซึ่งคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย องค์ประกอบของการนิเทศบูรณาการ จำแนกออกเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการนิเทศบูรณาการ 2) จุดมุ่งหมายการนิเทศบูรณาการ 3) วัตถุประสงค์การนิเทศบูรณาการ 4) กระบวนการนิเทศบูรณาการ 5) การประเมินผล การนิเทศบูรณาการ 6) ปัจจัยความสำเร็จในการนิเทศแบบบูรณาการ

การส่งเสริมกำกับติดตามการบริหารงานตามนโยบาย เป็นกระบวนการที่มีระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของกระบวนการนำนโยบายหรือโครงการไปดำเนินการและช่วยให้การดำเนินการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามแผน และเป็นกลไกโดยตรวจสอบความก้าวหน้าของการนำนโยบายหรือโครงการไปสู่การปฏิบัติ การติดตามที่ดีต้องมีลักษณะสำคัญประกอบไปด้วย มีการตรวจสอบอย่างเป็นระยะและสามารถย้อนกลับข้อมูลได้ทันสถานการณ์ มีการบ่งชี้ปัญหาตลอดจนกำหนดวิธีการแก้ไขไปสู่แนวปฏิบัติ ไม่เป็นภาระของผู้รับผิดชอบและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ให้ข้อมูลย้อนกลับที่แน่นอน เพื่อแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ

การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน เป็นการเสริมพลังให้สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีกลวิธีในการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต ความท้าทายในการบริหารการจัดการศึกษา ต้องให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และสร้างสรรค์อนาคตที่ดีให้กับการดำเนินชีวิตของคนรุ่นอนาคต องค์ประกอบแห่งตัวตนเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาเพื่อความยั่งยืน จำแนกออกเป็น 6 มิติ ได้แก่ 1) ความตระหนักรู้ 2) แรงจูงใจ 3) การเสริมพลัง 4) ความรู้ 5) วิธีสร้างทักษะ และ 6) การปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ นารี. (2562). **รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างประเทศไทย 4.0 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.**
- กรองทอง จิระเดชากุล. (2559). **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธารอักษร จำกัด.
- กาญจนา เกรียงชี. (2559). การศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน. **สมาคมนักวิจัย. 21(2), น. 13-18.**
- คณัญญา ชมประเสริฐ. (2567). **แนวทางการนิเทศภายในเพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนศรีเนห์รู จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- จักรพงษ์ แกล่งกันท์. (2565). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์. **วารสารครุศาสตร์ปัญญา. 1(4), น. 24-34.**
- จำลอง ไชยยา. (2564). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการร่วมกับการชี้แนะทางปัญญา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดประสบการณ์แบบสมดุลภาษาสำหรับครูผู้สอน เด็กปฐมวัยกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.**
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิชญ์โลก: รัตนสุวรรณ.**
- ดวงดาว อัครบดี. (2566). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน ระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญา คุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). **รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญา คุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.**
- ธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปไมยอิชัย. (2568). **การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 3).** พิชญ์โลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). **สภาพการปัญหาบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในประเทศไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.**
- นันทรัตน์ เจริญกุล. (2568). **การบริหารนโยบายและกลยุทธ์การศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3).** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นันทวัน พนมเขต. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู
ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นุชนาถ สุทธการ. (2565). รูปแบบการนิเทศโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อส่งเสริม
ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปกรณพงศ์ อินทองแก้ว. (2563). ปัจจัยและแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานนิเทศ
ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรเมศวร์ โพธิ์คล้าย. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนหลักสูตรศึกษาศาสตร
บัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก. (2566). กระบวนการศึกษาศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวภา เดชขุปต์. (2558). การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร:
เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2557). การนิเทศการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- ลัดดาพร ศรีทองสุข. (2565). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ
การวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสระพังวิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ.
วารสารครุศาสตร์ปัญญา, 1(2), 47-60.
- วชิรา เครือคำอ้าย. (2558). การนิเทศการศึกษา. เชียงใหม่: ส.การพิมพ์.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2556). หลักการนิเทศการสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วาสนา บุญมาก. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร. 23(2), น. 269-280.
- วาสนา ศรีมาศ. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการ
เรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจิตรา วรธาดาสวัสดิ์. (2566). รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริม
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิทยา เกริกสกุลวณิช. (2557). **กระบวนการเชิงระบบในการกำกับติดตามการดำเนินงานตามนโยบายของโรงเรียนมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ม.ป.ป.). (ร่าง) **กรอบการติดตามและประเมินผล**

การจัดการศึกษา. ค้นเมื่อ 19 กันยายน 2568, จาก <https://shorturl.asia/f5HJx>.

สุวดี อุปปินใจ. (2566). **การนิเทศและการพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงราย: ป๊อแต่น้อง.

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แนวทางการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

_____. (2564). **แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

_____. (2567). **แนวทางการสร้างความเข้มแข็งการนิเทศภายในสถานศึกษา**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

_____. (2568). **แนวทางการนิเทศบูรณาการตามนโยบาย “เรียนดี มีความสุข” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้ฉลาดรู้ ฉลาดคิด ฉลาดทำ สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ปีงบประมาณ พ.ศ.2568**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

อัญชลี ธรรมะวิสิฏกุล. (2552). **การนิเทศการศึกษา**. ค้นเมื่อ 19 กันยายน 2568, จาก <https://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision>.

อารี ภูมิพันธุ์. (2565). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 2(2), น. 29-44.

Asia-Pacific Program of Education for All. (1999). **Monitoring and evaluation of literacy and continuing education program me: Practitioners' manual**. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED438428.pdf>.

Burton. (1965). **Supervision: A social process** . New York: Appleton Century Co.